

жується на експорт. При цьому мінімальна ціна цього аукціону має бути не меншою, ніж найвища ціна, яка сформувалася на останньому аукціоні на внутрішньому ринку. Окрім цього, контрактні умови, відомості про покупців, експортні ціни мають розміщуватися на офіційних сайтах обласних управлінь лісового та мисливського господарства з вільним доступом для перегляду.

Необхідною умовою зниження корупційного ризику в експорті лісопродукції має стати внесення даних про місце заготівлі деревини в сертифікат про походження лісопродукції з посиланням на відповідний лісовий квиток. Законодавство України визначає "сертифікат про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів для здійснення експортних операцій" ключовим документом нетарифного регулювання експорту лісопродукції. Як зазначають експерти Світового банку [4], у правовому аспекті сертифікат засвідчує виключно "законність" оформлення документації про походження, але не доводить легальності походження деревини. Властивості нелегальності не перевіряються під час видачі сертифікату про походження і не набуваються деревиною після його отримання. Сучасна форма сертифіката походження не вказує на ключову властивість "легальності" – місця заготівлі деревини.

Таким чином, зниження корупційної складової у сфері лісокористування вимагає чіткого законодавчого поля, міцних державних інституцій та механізмів регулювання, а також рішучих дій на національному і міжнародному рівнях. Боротьбу з нелегальною діяльністю у лісовому секторі потрібно здійснювати за допомогою всіх можливих інструментів і важелів, вона має супроводжуватися підвищенням прозорості у прийнятті рішень керівництвом галузі. Заробітна платня лісових чиновників має бути достатньо високою, а законодавство щодо скоєння корупційних дій достатньо жорстким, щоб знецінити доходи від хабарів у сфері лісокористування.

### Література

1. Корупція в Державному агентстві лісових ресурсів України?. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.h.ua/story/335851>.
2. Rosenbaum K.L. Illegal Actions and the Forest Sector: A Legal Perspective. In *Illegal Logging in the Tropics: Strategies for Cutting Crime* / K.L. Rosenbaum. – New York : Haworth Press, 2004. – 236 p.
3. Корупційні ризики та недоліки законодавчого регулювання лісового господарства України / Центр політико-правових реформ, 2009. – 47 с.
4. Сторожук В.Ф. Короткий огляд умов забезпечення легальності походження деревини в Україні (до розробки практичного керівництва з підтвердження легальності деревини) / В.Ф. Сторожук. – К., 2010. – 41 с. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.fleg.org.ua>.
5. Campos J.E. The many faces of corruption: tracking vulnerabilities at the sector level / J.E. Campos, Pradhan S. – Washington : World Bank, 2007. – 450 p.
6. Chomitz K. At Loggerheads? Agricultural Expansion, Poverty Reduction, and Environment in the Tropical Forests / K. Chomitz. – Washington : World Bank, 2006. – 224 p.
7. Interactive Forestry Atlas of Cameroon (Version 1.0). An Overview. – Washington : World Resources Institute, 2005. – 35 p.

### Горохивский А.И. Механизмы снижения нелегального оборота лесопродукции

Рассмотрена проблема нелегального оборота лесопродукции. Определены основные факторы влияния, которые приводят к коррупции в лесном секторе. Проанализированы отечественное законодательство и публикации экспертов Мирового банка, на основе которых определены коррупционные риски в сфере лесопользования

Украины. Предложены инструменты снижения нелегальной деятельности в сфере лесопользования.

**Ключевые слова:** механизмы, нелегальный оборот, коррупция, лесопродукция.

### Gorokhivskyi A.I. The mechanisms of eliminating of illegal forest products circulation.

The article considers the problem of illegal turnover of forest products. It is determined the main agents of influence that lead to corruption in forest sector. It is analysed native legislation and publications of experts of World Bank on the basis of which it is determined corruption risks in the sphere of forest use of Ukraine. It is proposed the tools of eliminating of illegal forest products circulation.

**Keywords:** mechanisms, illegal circulation, corruption, forest products.

УДК 338.22:339.9:346.5

Аспір. Н.М. Дідух<sup>1</sup> –

ПВНЗ "Європейський університет", м. Київ

### МІЖНАРОДНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Розглянуто теоретичні аспекти понять бізнес та підприємство. Наведено сутність, роль і значення малого та середнього бізнесу у забезпеченні міжнародної конкурентоспроможності вітчизняного малого і середнього бізнесу. Обґрунтовано доцільність застосування світового досвіду оцінки успішності економічного розвитку країни. Запропоновано розробку законодавчих актів, які б координували та регулювали діяльність держави щодо підтримки малого та середнього бізнесу.

**Ключові слова:** бізнес, малий і середній бізнес, підприємництво, міжнародна конкуренція, конкурентоспроможність.

**Постановка проблеми.** Малий і середній бізнес розглядають у світовій системі господарювання, а саме в провідних країнах світу як вирішальний фактор динаміки економічного розвитку. Наслідуючи приклад США, Рада Європи заявила, що лише підприємництво, малий та середній бізнес можуть вирішити проблеми економічного розвитку, особливо в країнах – нових членах Європейського Союзу. Перспективи подальшого економічного розвитку України тісно пов'язані з рівнем її інтегрованості у міжнародні зв'язки.

**Актуальність розвитку малого і середнього бізнесу** зумовлена тим, що сьогодні саме малими та середніми підприємствами створюється лівова частка валового внутрішнього продукту в країнах із розвинутою ринковою економікою, досвід яких варто перейняти Україні. Стимулювання інноваційного розвитку та посилення ринкових позицій малого та середнього підприємництва на міжрегіональному та міжнародному рівнях є основними програмами сприяння розвитку малого та середнього підприємництва в Україні.

**Огляд останніх досліджень та публікацій.** Серед зарубіжних вчених, які досліджували проблеми розвитку малого і середнього бізнесу варто назвати: С. Камолова, В. Лібернікеля, Ф. Кауфмана, С. Лолла, Я. Пташека, А. Спартака, Г. Рексродта, Я. Стеча, А. Солтеса, І. Фамінського, Р. Хельма, Д. Альдонаса, С. Хаймера, Т. Озави, Д. Уілсона та ін. У їх дослідженнях роз-

<sup>1</sup> Наук. керівник: проф. О.І. Ястремський, д-р екон. наук – Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі

глянуто проблеми створення сприятливого бізнесового середовища для активізації розвитку національного підприємництва, міжнародну конкурентоспроможність малого бізнесу та ін. Проблеми державної підтримки малого та середнього бізнесу ставили і вирішували в контексті фундаментальних досліджень державного регулювання підприємницької діяльності українські науковці: Н.І. Галан – розглядала основні напрямки державної підтримки малих та середніх підприємств в Європейському Союзі; О.А. Кириченко – сформулював стратегію розвитку малого та середнього бізнесу в Україні; Л.О. Логіненко – досліджував принципи нових стратегічних завдань державної політики щодо розвитку підприємництва в Україні.

**Метою роботи** є дослідження факторів й умов виходу підприємств малого та середнього бізнесу України на міжнародний ринок.

**Виклад основного матеріалу.** Аналіз соціально-економічного розвитку будь-якої країни свідчить, що важливим чинником вирішення її внутрішніх проблем є розвиток підприємницької діяльності і насамперед малого і середнього бізнесу. Саме останній є одним з найважливіших чинників створення додаткових робочих місць і скорочення безробіття, активізації інноваційних процесів, розвитку конкуренції, швидкого насичення ринку товарами і послугами. Отже, малий та середній бізнес допомагає державі вирішувати економічні (створення конкурентного середовища, функціонування приватного капіталу, привабливість для іноземних інвестицій), соціальні проблеми (створення додаткових робочих місць, вирішення проблем бідності).

Статистика свідчить, що у 70-х рр. країни Заходу пережили справжній ренесанс малого і середнього бізнесу, причинами якого стали: науково-технічний прогрес, зростання доходів населення і захист державою малих форм господарювання від агресивної конкуренції великих виробництв. Пройшовши досить тривалий, складний і суперечливий шлях, малий і середній бізнес виробив власні традиції, професіоналізм, ділову мораль, досяг вагомості і значущості частки в економіці, здобув загальносуспільне визнання.

Водночас це привело до переосмислення загалом ролі малого і середнього бізнесу і підприємництва у західній економічній науці. Як підтвердили проведені дослідження, з одного боку, він створює основу для відтворення економічно активних компаній, з іншого – є засадничим матеріалом для "будівництва та ремонту" великих фірм, зберігаючи водночас потенціал власного зростання та розвитку. Національною комісією підприємництва США, на підставі проведеного аналізу виникнення найбільших компаній, було виокремлено шість основних шляхів виникнення компаній: приватно-підприємницький, корпоративно-підприємницький, поділ компаній, злиття, об'єднання і державно-підприємницький. Звідси було зроблено принципово важливий висновок – процес самооновлення структури бізнесу відбувається через активну конкуренцію малих швидко зростаючих фірм.

В Україні малий і середній бізнес зароджувався в умовах послаблення, а з початком 90-х років ХХ ст. – і розвалу державної влади. Послаблення її правотворчих і контрольних функцій призвело до небачених крадіжок через комерційні банки, спільні підприємства, до хижацьких способів захоплення власності, гальмувало вступ у ринок і формування конкурентного середовища, зумовлювало неприйняття масовою свідомістю легітимності нових влас-

ників, взагалі підприємливих людей, зокрема тих людей, яких Ю. Ключко назвав "першою хвилею волонтерів малого бізнесу" [1, с. 1].

Малий і середній бізнес в Україні зароджувався і формувався, як одна з форм тіньової економіки та як засіб забезпечував виживання самих підприємців та їх родин, завдяки їхній власній ініціативі. Держава ж, надавши юридичну можливість легальної підприємницької діяльності, тривалий час не брала ніякої участі у долі малого і середнього бізнесу. Надалі ця участь держави виразилася в ухваленні відповідних законів, указів, постанов, прийнятті програм державної підтримки підприємництва як урядових, так і на місцевому рівні, проведенні тематичних нарад, конференцій, семінарів з дуже низьким коефіцієнтом корисної дії.

Протягом 2011 р. в Україні підприємці, провідні спеціалісти у різних галузях науки залучались до участі у різноманітних обговореннях, зокрема, документу "Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів" в рамках Проекту ЄС "Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні". Науковці і підприємці брали участь у круглих столах "Середній та малий бізнес як платформа виходу з кризи української економіки", де обговорювали питання щодо статусу малого та середнього бізнесу в Україні, впровадження Податкового кодексу України, посилення державного контролю над бізнесом та ін.; в українсько-німецькому круглому столі "Підтримка підприємств малого та середнього бізнесу Німеччини при виході на ринок України". Також активну участь брали у міжнародному семінарі "Податкове та кредитне стимулювання інноваційної діяльності у державах-членах ЄС та України", у конференції "Потенціал реалізації проектів публічно-приватного партнерства в сфері модернізації комунальної інфраструктури" та ін. [2].

Отже, в контексті виходу на міжрегіональні ринки в т.ч. малого і середнього бізнесу актуальним залишається розгляд понять "бізнесу" та "підприємництва", як ключових категорій економіки. Термін "бізнес" вживається у значеннях "справа", "підприємництво", відповідно "бізнесмен" – це "підприємець" [3]. У терміні "підприємництво" наголос робиться на спроможності, здатності до створення нового товару, нового виду послуг, а відтак і одержання прибутку. Що ж стосується слова "бізнес", то тут йдеться про справу, яку створив бізнесмен, котра становить суть його життя і перейде його дітям та нащадкам. Саме вона виступає джерелом авторитету і влади бізнесмена, змушує його піклуватися про учасників бізнесової діяльності.

Бізнес, як вказують зарубіжні дослідники, являє собою не тільки особливий вид економічної діяльності, але і певний спосіб мислення, стиль і тип поведінки. У рамках існуючих моделей економічної поведінки підприємця (бізнесмена) найбільшою мірою увібрав у себе особливості ринкових відносин, взаємозв'язків між окремими господарюючими суб'єктами, які самостійно приймають рішення. Отже, суть поняття "бізнесмен" цілком відповідає характеристикам "економічної людини".

Глобалізація світового господарства виявляється, насамперед, у свободі підприємницької (бізнесової) діяльності і економічної поведінки незалежно від територіального походження і розташування таких факторів, як капітал, робоча сила і т.д. Але цей вплив глобалізації на економічну поведінку підприємців досить суперечливий. З одного боку, через нерівномірність гло-

балізаційних процесів найбільшу вигоду з цього мають підприємці економічно розвинених країн, підприємці ж інших країн (в т.ч. Україна), потрапляють в умови жорсткої міжнародної конкуренції. До того ж за умов глобалізації основними суб'єктами господарського життя стають великі транснаціональні корпорації, тоді як економічна поведінка суб'єктів малого і середнього бізнесу перебуває під значним впливом національних особливостей підприємництва. Через це можна стверджувати, що економічна поведінка підприємців в Україні не буде ідентичною такій, як у західної людини, оскільки, їм властиві своя специфіка на яких зосереджується увага зарубіжних та вітчизняних дослідників підприємництва.

Світовий досвід підтверджує правильність теоретичних висновків, які обґрунтовують обов'язковість існування різних форм власності та пов'язують ефективність (неефективність) підприємств будь-якої форми власності з організацією виробництва, її інституціональною облаштованістю, адекватністю вимогам ринку. Саме такий підхід дає змогу визначити основні критерії повномасштабного входження України до системи світового господарства на вигідних для неї умовах, забезпечити міжнародну конкурентоспроможність малого і середнього бізнесу. А це, водночас, сприятиме розвитку ринкових інститутів, виробничої та банківсько-кредитної сфер, стимулюватиме науково-дослідницьку, інноваційну діяльність, інформаційний обмін із зовнішнім середовищем.

Міжнародна конкуренція спричиняє зміну критеріїв оцінки успішності економічного розвитку країни. На кінець XX ст. країни порівнювалися переважно за макроекономічними показниками (ВВП на душу населення, індекс цін, середній рівень доходу та купівельної спроможності населення тощо). В останні десятиліття на перший план виходять комплексні індикатори, які охоплюють, по-перше, рівень добробуту населення (якість і тривалість життя, освіта, доступ до якісної води і харчування тощо), по-друге, якість бізнесового середовища (податкова система, легкість доступу до кредитів, адекватність монетарної політики, різні параметри інвестиційного клімату, ступінь корумпованості державного апарату, захист прав власності) та, по-третє, рівень технологічного розвитку країни.

При цьому треба мати на увазі, що специфіка України проявляється у формуванні ринкових трансформаційних процесів економіки одночасно з утвердженням державності та принципів демократії. Тому, за всієї важливості висновків світової економічної думки та міжнародного досвіду господарювання, потрібні власні (вітчизняні) наукові дослідження цієї реальності – накладання один на одного трьох різних, але взаємозалежних процесів, їх специфіки та суперечностей, які протидіють руху суспільства в цивілізованому вимірі.

Малий і середній бізнес в економіці виконує низку специфічних функцій: сприяє процесам демонаполізації, приватизації та роздержавлення економіки, стимулюванню розвитку економічної конкуренції, формуванню численних суб'єктів ринкового господарства, орієнтованих на попит, конкуренцію тощо. Досліджуючи сутність підприємництва, багато учених вказує на необхідність перегляду підходу до розуміння самих понять і до визначення ролі та впливу підприємця на "виробничий процес" [4, с. 59].

Конкурентні переваги з метою розкриття змісту малого і середнього бізнесу потрібно розглядати через призму стимулятивних та дестимулятив-

них факторів. До стимулятивних конкурентних переваг малого і середнього бізнесу треба віднести: здатність до швидкого реагування на зміни кон'юнктури ринку, мобільність, зміни обсягів виробництва в межах виробничих можливостей та оперативність освоєння нової продукції, раціональну організацію підприємства. Дестимуляторами, що призводять до нестійкості розвитку малого підприємництва, варто віднести: обмеженість фінансових ресурсів, труднощі в придбанні виробничих площ та обладнання; відсутність фінансових резервів та загроза швидкого банкрутства підприємства; низька конкурентоспроможність продукції.

Для визначення переваг чи загроз, що домінують в малому та середньому бізнесі, доцільно скористатися поняттями, які виражають двозначність господарської діяльності, яка виражається в її спрямованості. Ще з давніх часів у науці розрізняли "економіка" як природна норма господарювання з метою задоволення потреб і "хрематистика" як мистецтво наживати багатство, як протиприродне господарювання. У суспільній же свідомості нерідко ці два типи господарювання і досі не розрізняють, а, навпаки, ототожнюють з підприємництвом, з бізнесовою діяльністю взагалі, що й породжує часом негативне ставлення до бізнесменів з боку суспільства. З цілковитою підставою ще в дореволюційні роки відомий публіцист В. Розанов писав, що "в Росії (а отже і на більшій частині України) вся власність виросла з "випросив" або подарував, або обібрав, вкладеної праці у власності дуже мало, і від цього вона не міцна і не поважається" [5, с. 61–62].

Для характеристики малого і середнього бізнесу виняткове значення має ставлення до нього держави. В усіх економічно розвинених країнах спостерігаються близькі за змістом явища у сфері відносин між бізнесом та владою. Так, урядові системи підтримки малого підприємництва у країнах цієї групи поєднують зусилля у справі законодавчої підтримки малого бізнесу, широкого залучення громадськості до різних напрямів підприємницької діяльності та захисту її суб'єктів.

Державна підтримка є важливою складовою системи підтримки малого підприємництва, до якої він відносить також форми взаємодії великих і малих господарських структур через форми інтеграційних зв'язків, систему самоорганізації суб'єктів цього сектору економіки, його ринкову структуру, а також міжнародну фінансову та технічну допомогу [6].

Систему підтримки малого і середнього бізнесу можна називати порізному: як інфраструктура підтримки малого бізнесу, чи інституційна система малого і середнього бізнесу. Саме ці характеристики у своїй сукупності створюють більш-менш повне уявлення про малий і середній бізнес як особливий, самостійний сектор господарської системи, покликаний відіграти важливе значення в розвитку економіки на етапі її трансформації.

В умовах реформування економіки України для визначення напрямів та шляхів державної підтримки малого та середнього підприємництва доцільним є розробити та прийняти Закон України "Про державну підтримку малого та середнього підприємництва", яким передбачатиметься реальна підтримка розвитку малого та середнього підприємництва, зокрема:

- запровадження дворічних податкових канікул для новостворених суб'єктів малого бізнесу;

- розроблення регіональних програм сприяння розвитку малого та середнього підприємництва на п'ять років із щорічним їх коригуванням;
- визначення рекомендованої граничної норми фінансового забезпечення регіональних програм сприяння розвитку малого та середнього підприємництва обсягом не менше ніж 0,5 % доходів відповідних бюджетів;
- запровадження фахової підготовки підприємців-початківців за державні кошти [7].

Реалізація пропозицій щодо удосконалення законодавчого забезпечення розвитку підприємництва сприятиме збільшенню кількості реально діючих суб'єктів малого та середнього бізнесу, чисельності їх працівників, ліквідації тіньової діяльності та зростанню податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів.

У розкритті економічної сутності малого бізнесу важливо наголосити на тому, що він розпочинався "знизу", якщо мати на увазі реалії США та країн Західної Європи. Промисловий переворот XIX ст. і поступове підвищення вартості робочої сили створили передумови для зниження ролі малих форм підприємництва. Але уже у другій половині XX ст. суспільний "запит" на малий і середній бізнес знову зростає. Наприклад, коли в 70-х рр. XX ст. у США виникла "криза нововведень", тобто уповільнилась інноваційна діяльність та знизилась її продуктивність через недостатню ефективність проведення науково-дослідних робіт виключно підрозділами великих компаній, тоді внаслідок наукових досліджень на урядовому рівні було визнано потенціал малого і середнього бізнесу у прискоренні процесів комерціалізації наукових досліджень. Подібний шлях до визнання ролі малого і середнього бізнесу пройшли також Японія, Німеччина, Франція, Великобританія [8, с. 115].

**Висновки.** Отже, малий бізнес – це форма реалізації новаторської ідеї, яка здійснюється на підприємстві (підприємствах), обмеженому, відповідно до національного законодавства, кількістю працюючих і обсягом річного валового доходу, функціонує в умовах підвищеного ризику переважно за рахунок засобів підприємця з метою отримання підприємницького доходу і задоволення від досягнутих результатів.

Отже, малий і середній бізнес, є універсальним інструментом участі мільйонів громадян як в економічному житті власних країн, так і в системі міжнародного поділу праці і водночас виступає своєрідним засобом існування і стимулом до самовдосконалення. Потрібно також зазначити, що особлива роль цього бізнесу в як у світовому, так і національному господарстві проявляється і в такій його характеристиці, як здатність створювати інноваційне середовище, руйнувати традиційні структури і відкривати шлях до перетворень, тобто виступати тією силою, котра прискорює рух економіки шляхом ефективності, раціоналізації, бережливості та постійного оновлення. Саме тому він виступає найбільш динамічним елементом у взаємодії з великими і середніми підприємствами. У літературі з проблем малого і середнього бізнесу звертають увагу і на те, що це значною мірою ризикова діяльність, ризикове виробництво, власник якого несе повну відповідальність за результати виробництва.

Конкурентна політика є основою інвестиційної привабливості економіки, головним чинником формування стабільності ефективного конкурентного середовища.

## Література

1. Кобиляцький Л.С. Географічне положення та транспортна система України як фактори конкурентоспроможності національної економіки / Л. Кобиляцький // Зовнішня торгівля: право та економіка : зб. наук. праць. – 2004. – № 1(13). – С. 37-45.
2. Аналітична записка щодо виконання Київської міської програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва на 2011-2012 роки у 2011 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.sites.google.com/site/programa20112012/finansuvanna/analitichna-zapiska>.
3. Сингер А. Управленческие информационные системы / А. Сингер. – М. : Изд-во "Мысль", 2001. – 438 с.
4. Бунчук М. Венчурний капітал / М. Бунчук // Технологічний бізнес. – 2000. – № 1. – С. 2-3.
5. Ляпін Д. Регуляторна політика: інструмент діалогу між бізнесом та державною владою – потенціал та оцінка стану / Д. Ляпін // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – К. : Вид-во КНТЕУ. – 2007. – № 3.
6. Варналій З.С. Мале підприємництво : Вид-во "Основи" теорії і практики : навч. посібн. / З. Варналій. – К. : Вид-во "Знання", 2008. – 302 с.
7. Закон України "Про державну підтримку малого підприємництва" від 19.10.2000 р., № 2063-III: за станом на 4 листопада 2011 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2063-14>.
8. Левченко О.М. Методологічні засади класифікації лізингу / О. Левченко // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – Сер.: Економічні науки. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2007. – № 577. – С. 206-212.

### Дидух Н.М. Международная конкурентоспособность малого и среднего бизнеса

Рассмотрены теоретические аспекты понятий бизнес и предприятие. Приведены сущность, роль и значение малого и среднего бизнеса в обеспечении международной конкурентоспособности отечественного малого и среднего бизнеса. Обоснована целесообразность применения мирового опыта оценки успешности экономического развития страны. Предложено разработать законодательные акты, которые бы координировали и регулировали деятельность государства по поддержке малого и среднего бизнеса.

**Ключевые слова:** бизнес, малый и средний бизнес, предпринимательство, международная конкуренция, конкурентоспособность.

### Diduh N.M. International competitiveness small and medium business

The article deals with theoretical aspects of the concepts of business and enterprise. Given the nature, role and importance of SMEs in promoting the international competitiveness of domestic SMEs. Expediency of international experience in assessment of the success of economic development. A development of legislation that would coordinate and regulate the activities of the state to support small and medium businesses.

**Keywords:** business, small and medium business, entrepreneurship, international competition, competitiveness.

УДК 336.77:332.2(477)

Асист. Н.Б. Демчишак, канд. екон. наук;  
магістр Х.О. Турхан – Львівський НУ ім. Івана Франка

## АНАЛІЗ СТАНУ ТА ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ ІПОТЕЧНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

З'ясовано економічний зміст іпотеки та іпотечного ринку. Проведено аналіз стану і динаміки функціонування іпотечного ринку в Україні. З'ясовано особливості його формування у посткризовий період. Окреслено фактори, які стримують іпотечне кредитування в Україні. Визначено пріоритетні вектори стимулювання розвитку іпотечного ринку у вітчизняних умовах.

**Ключові слова:** іпотека, іпотечні кредити, іпотечний портфель, іпотечний ринок.